УДК 378.017:[1+16+159.955.5
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.111.11

Кахерська Т. В.
orcid.org/0000-0002-6102-8010

РОЛЬ ДИСЦИПЛІН «ФІЛОСОФІЯ» І «ЛОГІКА ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ» У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито сутність загальних компетентностей як важливої складової професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Особлива увага зосереджена на визначенні ролі навчальних дисциплін «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» у формуванні загальних компетентностей здобувачів вищої освіти, розвитку їхнього критичного мислення, аналітичних та рефлексивних умінь. Ключовими серед них є здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичного і творчого мислення, ефективної комунікації, аргументованого відстоювання власної позиції, пошуку, опрацювання та оцінювання інформації, виявлення і розв'язання проблем, прийняття обґрунтованих рішень, а також готовність до саморозвитку та навчання впродовж життя.

Обґрунтовано, що такі курси у межах університетської освіти виконують інтегративну функцію, поєднуючи формування світоглядних орієнтирів із розвитком практичних умінь критичного аналізу, логічного міркування та аргументованого оцінювання інформації, що забезпечує здобувачам вищої освіти здатність до самостійного прийняття виважених рішень і відповідальної громадянської позиції.

Проаналізовано, що сучасні тенденції розвитку вищої освіти зумовлюють необхідність переосмислення підходів до викладання гуманітарних дисциплін. Відбувається зміщення акценту від простого засвоєння знань до формування здатності здобувачів вищої освіти критично осмислювати інформацію, здійснювати рефлексію та аналізувати складні суспільні явища. У цьому контексті зазначені дисципліни мають значний потенціал у формуванні інтелектуальної, комунікативної та ціннісної складових загальних компетентностей. Актуальним є подальший перегляд місця філософських і логічних дисциплін в підготовці майбутніх фахівців, а також системне вдосконалення їхнього навчально-методичного забезпечення відповідно до сучасних освітніх викликів.

Ключові слова: *гуманітарні дисципліни, «Філософія», «Логіка та критичне мислення», компетентності, загальні компетентності, здобувачі вищої освіти, заклади вищої освіти, освітній процес.*

Трансформаційні процеси у сучасному суспільстві, зумовлені стрімким розвитком інформаційного простору, технологічними змінами та ускладненням соціальних взаємодій, висувають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців, актуалізуючи необхідність формування у них широкого кола загальних компетентностей. Вони забезпечують готовність здобувачів вищої освіти до ефективної професійної та суспільної діяльності.

Важливим елементом реалізації компетентнісної парадигми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти є створення умов для розвитку інтелектуальної самостійності здобувачів освіти, їхньої здатності до системного аналізу, критичного осмислення інформації, аргументованого прийняття рішень, конструктивної комунікації та усвідомлення взаємозв'язків між явищами і процесами сучасного світу.

Саме гуманітарна складова освітніх програм забезпечує вихід за межі вузькопрофесійного знання. Суттєвий потенціал у розвитку зазначених компетентностей відіграють навчальні дисципліни «Філософія» і «Логіка та критичне мислення». Опанування таких дисциплін сприяє підготовці конкурентоспроможного фахівця, здатного адаптуватися до сучасних викликів і відповідально діяти в умовах постійних суспільних змін.

Проблема формування загальних компетентностей здобувачів вищої освіти є однією із актуальних напрямів педагогічних і філософських досліджень. У сучасних вітчизняних наукових працях значна увага приділяється питанням використання потенціалу гуманітарної освіти у процесі підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема представників непрофільних спеціальностей. Науковий інтерес зосереджується на визначенні можливостей гуманітарних дисциплін щодо забезпечення цілісного розвитку особистості і доповнення професійної підготовки універсальними знаннями та уміннями.

У цьому контексті І. Федоров акцентує увагу на ролі гуманітарних дисциплін у розвитку глобального мислення здобувачів вищої освіти. Автор наголошує, що їх вивчення сприяє формуванню критичного мислення, міжкультурної компетентності, етичної рефлексії та здатності осмислювати сучасні суспільні процеси [10].

Вагоме місце у наукових дослідженнях займає питання ролі філософії в університетській освіті. Так, О. Кулик обґрунтовує її значення для розвитку критичного мислення, аргументаційних умінь та відповідальності у майбутніх фахівців [4]. Натомість М. Колотило аналізує необхідність збереження філософської складової у підготовці здобувачів освіти технічних спеціальностей, підкреслюючи її внесок у формування світоглядної культури та творчого професійного мислення [3].

Окремий напрям досліджень присвячений навчальній дисципліні «Логіка та критичне мислення». О. Ярмола та К. Велика підкреслюють її значення для підготовки здобувачів нефілософських спеціальностей, наголошуючи на необхідності розвитку навичок логічного аналізу, критичного оцінювання інформації та аргументованого відстоювання власної позиції [11].

Методичні аспекти викладання логіки та критичного мислення висвітлено у праці О. Гудзенко, яка розглядає сучасні освітні технології як ефективний інструмент формування компетентностей [1]. Водночас

А. Педорич доводить, що вивчення логіки є важливою умовою розвитку критичного мислення, оскільки сприяє виробленню навичок аналізу, оцінювання інформації та побудови обґрунтованих суджень [6].

Проблему розвитку логічної компетентності та критичного мислення досліджує також Л. Непіпенко. Авторка розглядає їх як важливі чинники формування здатності до аналізу інформації, що набуває особливого значення в умовах інформаційних загроз і поширення маніпулятивного контенту [5].

Аналіз наукових праць засвідчив значний інтерес до проблеми впливу філософії, логіки та критичного мислення на розвиток особистості здобувачів вищої освіти. Однак, більшість наукових розвідок зосереджені на окремих аспектах цієї проблематики, тоді як комплексний аналіз потенціалу навчальних дисциплін «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» у формуванні загальних компетентностей майбутніх фахівців в умовах реалізації компетентнісного підходу залишається недостатньо висвітленим. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на теоретичне обґрунтування та практичне осмислення їхньої ролі у системі вищої освіти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування значення навчальних дисциплін «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» у процесі формування загальних компетентностей здобувачів вищої освіти, а також визначення їхньої ролі у підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Відповідно до положень Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, одним із ключових напрямів її удосконалення визначено забезпечення якості та відповідність вищої освіти сучасним суспільним і професійним викликам. За таких умов пріоритетного значення набуває не лише зміст навчання, а й результати освітнього процесу, що відображаються у сформованості компетентностей здобувачів вищої освіти [9].

У сучасному науковому та нормативно-правовому дискурсі поняття «компетентність» розглядається як інтегральна і динамічна характеристика особистості, що відображає її спроможність ефективно діяти в різних сферах життя. Вона формується завдяки взаємодії когнітивних, практичних і ціннісно-світоглядних складових, які забезпечують здатність особистості до аналітичного мислення, критичного оцінювання інформації і конструктивного розв’язання професійних та суспільно значущих завдань [7].

Як зазначає Н. Дерстуганова, це поняття не обмежується лише наявністю певного обсягу знань або сформованістю практичних умінь, воно охоплює сукупність навичок, ціннісно-смислових орієнтацій та особистісних якостей, які забезпечують здатність ефективно реалізовувати себе у навчальній, професійній та особистісній сферах [2].

До загальних належать компетентності, що характеризуються універсальністю застосування і формують основу професійного та особистісного розвитку здобувачів вищої освіти.

Зокрема, йдеться про розвиток здатності до критичного та системного аналізу інформації, логічного структурування знань, аргументованого формулювання власної позиції та виявлення причинно-наслідкових зв’язків. Не менш важливими є такі загальні компетентності, як уміння адаптуватися до нових умов, здійснювати самостійну пізнавальну діяльність, здатність до конструктивної комунікації та співпраці у професійному середовищі, а також уміння застосовувати отримані знання для аналізу й розв’язання складних міждисциплінарних проблем [9].

Такий підхід засвідчує, що результатом вищої освіти є не лише накопичення певного обсягу інформації, а й розвиток особистості, здатної до самостійного мислення, відповідального прийняття рішень, професійної самореалізації та безперервного навчання. У цьому контексті особливого значення набувають навчальні дисципліни гуманітарного циклу, зокрема «Філософія» і «Логіка та критичне мислення», які створюють підґрунтя для розвитку загальних компетентностей здобувачів вищої освіти.

Дисципліни гуманітарного циклу в підготовці здобувачів освіти непрофільних спеціальностей сприяють формуванню в них світоглядних орієнтирів, морально-етичних цінностей, громадянської відповідальності та здатності до осмислення соціальних і професійних процесів.

Як зазначає І. Федоров, гуманітарні дисципліни, зокрема філософія, історія, українознавство, культурологія, соціологія, політологія та етика, відіграють важливу роль у забезпеченні комплексного пізнання людини і суспільства, сприяючи формуванню у здобувачів освіти цілісного бачення історичного, культурного та соціального розвитку людства [10].

У свою чергу, на думку М. Колотило, філософія також виконує інтегруючу функцію в освітньому процесі, оскільки створює умови для взаємодії гуманітарного і технічного знання [3].

Разом із тим, саме «логіка дозволяє осмислювати процес пізнання з урахуванням встановлених правил, норм раціональних пізнавальних процедур, розв’язувати конкретні проблеми практичного характеру. <…> Фахівцю будь-якого профілю необхідне знання логіки, тому що будь-яка розумова діяльність виявляється малоефективною без знання засобів точного вираження думок», – справедливо зазначає А. Педорич [6].

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що гуманітарна складова освіти створює умови для розвитку універсальних компетентностей, які доповнюють фахову підготовку і сприяють формуванню конкурентоспроможного, адаптивного та інтелектуально розвиненого фахівця. Відтак, відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо організації вивчення гуманітарних дисциплін, закладам вищої освіти необхідно «забезпечити викладання дисциплін, що формують компетентності з історії та культури України, філософії, української мови із загальним обсягом не менше 12 кредитів ЄКТС» [8].

Так, *курс «Філософія»* посідає важливе місце у освітньому процесі, оскільки його зміст виходить за межі засвоєння суто теоретичних знань і спрямований на розвиток здатності до осмислення складних явищ, власних знань, а також аналізу різних підходів до вирішення питань. Специфіка філософського пізнання полягає у його спрямованості на осмислення фундаментальних проблем та протиріч в житті людини і суспільства та системи цінностей, що формує основу для розвитку як загальних, так і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти.

Результатом засвоєння основ філософії є формування готовності до самовдосконалення, розвиток здатності до осмислення власних поглядів і переконань, що створює передумови для рефлексивного аналізу, критичного оцінювання інформації та свідомого формування особистої позиції [10].

Ознайомлення з основними філософськими течіями, зокрема екзистенціалізмом, конструктивізмом, емпіризмом, прагматизмом, постмодернізмом, неопозитивізмом, структуралізмом і раціоналізмом, сприяє розвитку інтелектуального потенціалу здобувачів вищої освіти, формуванню вмінь аналізувати питання, брати участь у наукових дискусіях, співвідносити різні підходи до осмислення складних соціокультурних явищ і процесів, а також приймати обґрунтовані рішення [10].

У процесі викладання дисципліни, за визначенням О. Кулика, доцільним є забезпечення реалізації низки важливих функцій, які окреслюють її значення у системі університетської освіти. Науковець обґрунтовує, що ефективне викладання цього курсу має бути спрямоване не лише на передачу теоретичних знань, а й на виконання метатеоретичної функції, розвиток критичного та системного мислення здобувачів освіти, удосконалення їхніх аргументаційних навичок та формування усвідомлення підстав відповідальної поведінки [4].

Завдяки поєднанню творчого, логічного, аналітичного, рефлексивного та ціннісного підходів така навчальна дисципліна розширює можливості застосування знань у різних сферах діяльності.

Поряд із філософською складовою гуманітарної підготовки *навчальна дисципліна «Логіка та критичне мислення»* набуває особливого значення у розвитку загальних компетентностей здобувачів вищої освіти, адже її змістове наповнення сприяє формуванню інтелектуальної самостійності особистості, здатності до рефлексії та конструктивного діалогу.

Значущість цього курсу у закладах вищої освіти визначається ще й тим, що він виконує пізнавальну та світоглядну функції, оскільки формує інформаційну грамотність, культуру раціонального мислення і здатність до критичного оцінювання різних позицій.

У сучасних умовах інформаційної насиченості суспільства критичне мислення набуває особливого значення. У цьому контексті Л. Непіпенко акцентує увагу на тому, що таке мислення є однією з визначальних характеристик освіченої особистості, оскільки передбачає здатність до самостійного аналізу, оцінювання інформації та рефлексивного осмислення суспільних явищ. Воно виступає не лише інструментом інтелектуального осмислення, а й важливим чинником формування можливості особистості до протистояння маніпулятивним впливам, розпізнавання недостовірних суджень та здійснення свідомого вибору на основі раціонального обґрунтування [5].

Підкреслюючи важливість дисципліни для сфер суспільної та індивідуальної інформаційної безпеки О. Ярмола та К. Велика зауважують, що вона «…стала маркером нового, вільного громадянського суспільства» [10]. Закономірно, що такі курси мають орієнтуватися на формування неупередженого та самостійного способу мислення, що дозволяє здобувачам вищої освіти розвивати здатність до раціонального осмислення проблемних ситуацій, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, оцінювання достовірності суджень і побудови послідовної аргументації.

Досліджуючи значення логічної підготовки здобувачів вищої освіти, О. Гудзенко наголошує на тому, що така навчальна дисципліна сприяє розвитку впорядкованого та раціонального мислення, а також стимулює творчий потенціал особистості. Курси такого спрямування можуть містити як теоретико-методологічні компоненти, пов'язані з дослідженням загальних засад логічного пізнання, принципів функціонування наукового знання та історії становлення логічної культури мислення, так і практико-орієнтовані складові, спрямовані на розвитку навичок аргументованого міркування, аналізу суджень, виявлення суперечностей і рефлексивного осмислення власних переконань [1].

У результаті здобувачі вищої освіти самостійно оцінюють інформаційні потоки, приймають обґрунтовані рішення та ефективно діють в умовах складного та динамічного соціального середовища.

Навчальні дисципліни «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» переважно викладаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та можуть бути як обов'язковими, так і вибірковими освітніми компонентами залежно від особливостей освітньої програми.

Взаємодія цих дисциплін сприяє поєднанню теоретичного осмислення складних питань із розвитком практичних способів їх аналізу, що створює умови для формування цілісного підходу до роботи з інформацією та подальшого прийняття конструктивних рішень.

Водночас, попри тісний взаємозв'язок цих дисциплін, кожна з них має власну специфіку: філософія сприяє формуванню здатності до осмислення фундаментальних питань розвитку людини, суспільства та світу, становлення світоглядної культури, критичного мислення і ціннісних орієнтацій, тоді як логіка забезпечує оволодіння засобами послідовного міркування, аналізу аргументів і побудови обґрунтованих висновків.

Перша дисципліна допомагає постановці та концептуальному осмисленню проблем, сприяючи розширенню пізнавальних можливостей особистості та формуванню спроможності розглядати явища з різних позицій, тобто створює змістову основу осмислення дійсності. Друга забезпечує раціональну організацію процесу мислення, допомагаючи уникати помилкових суджень, а отже сприяє оволодінню засобами аналізу, структурування думок та перевірки міркувань.

Враховуючи зазначене, освітній потенціал дисциплін «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» полягає у формуванні загальних компетентностей, а також розвитку рефлексивних умінь і культури мислення здобувачів вищої освіти. До найважливіших із них належать здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичного і творчого мислення, ефективної комунікації, аргументованого відстоювання власної позиції, пошуку, опрацювання та оцінювання інформації, виявлення і розв’язання проблем, прийняття обґрунтованих рішень, а також готовність до саморозвитку та навчання впродовж життя (рис. 1).

Рис. 1. Вплив дисциплін «Філософія» і «Логіка та критичне мислення» на формування загальних компетентностей, рефлексивних умінь і культури мислення здобувачів вищої освіти

Висновки. Таким чином, становлення якісного людського капіталу в сучасній системі вищої освіти передбачає не лише набуття здобувачами освіти професійних знань і практичних умінь, а й розвиток комплексу загальних компетентностей, які сприяють самостійному мисленню, творчому вирішенню проблем та ефективній взаємодії із суспільством. У цьому процесі важливу роль відіграють дисципліни гуманітарного спрямування, зокрема «Філософія» і «Логіка та критичне мислення», оскільки вони формують інтелектуальні засади особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців.

Навчальні компоненти, пов’язані з філософським осмисленням дійсності, теорією аргументації та практикою побудови обґрунтованих суджень, створюють необхідну основу для розвитку у здобувачів освіти системного, раціонального, інноваційного, творчого та критичного мислення. Саме розвиток таких якостей є необхідною умовою підготовки конкурентоспроможного фахівця, орієнтованого на інноваційну діяльність, професійну мобільність і відповідальну участь у суспільних процесах.

Перспективними напрямами подальших досліджень є визначення оптимальних моделей інтеграції зазначених дисциплін у освітні програми різних спеціальностей, а також удосконалення методичного забезпечення їх викладання у закладах вищої освіти.

Використана література:

1. Гудзенко О. Г. Сучасні освітні технології у викладанні логіки та критичного мислення: методологічний аспект. *Вісник науки та освіти*. 2022. №2 (2). С. 128–139. DOI: 10.52058/2786-6165-2022-2(2)-128-139
2. Дерстуганова Н. В. Ґенеза змісту поняття «компетентність» в українському та зарубіжному освітньому дискурсі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 82. С. 169–173. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.30
3. Колотило М. О. Філософія в технічному університеті: обґрунтування, легітимація, апологія. *Філософія освіти*. 2016. № 1 (18). С. 150–162. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/1f4c3c7d-3942-427f-91c4-0c209e41fcca/content (дата звернення: 08.07.2026).
4. Кулик О. В. Роль філософії в університеті. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2018. Вип. 21. С. 46–51. URL: https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2018/8.pdf (дата звернення: 08.07.2026).
5. Непіпенко Л. П. Логічна компетентність, аргументація та критичне мислення як важливі засоби оптимізації протидії духовній агресії рф проти України. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2024. Вип. 52. С. 190–198. DOI: https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.23

6. Педорич А. В. Вивчення логіки як умова розвитку критичного мислення у здобувачів вищої освіти. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2024. № 1. С. 231–242. DOI: 10.32755/sjeducation.2024.01.231
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Редакція: 27.06.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення: 08.07.2026).
8. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін : лист Міністерства освіти і науки України від 11.03.2015 р. №1/9-120. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-120729-15#Text (дата звернення 08.07.2026).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text (дата звернення: 07.07.2026).
10. Федоров І. В. Формування глобального мислення у сучасних здобувачів вищої освіти засобами дисциплін гуманітарного циклу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2025. № 2 (121). С. 136–151. DOI: 10.35433/pedagogy.2(121).2025.10
11. Ярмола О. В., Велика К. І. Навчальна дисципліна «Логіка і критичне мислення» в процесі підготовки фахівців нефілософських спеціальностей у вищих навчальних закладах. *Науково-практична спадщина академіка А. С. Даниленка у стратегічних орієнтирах розвитку аграрного сектору та сталого землекористування в умовах глобальних викликів* : матеріали круглого столу (м. Біла Церква, 4 берез. 2026 р.). Біла Церква : Білоцерківський НАУ, 2026. С. 70–71. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/2026/tezy_krugl_stil_danylenko_%204.03.26.pdf (дата звернення: 07.07.2026).

References:

1. Hudzenko, O. H. (2022). Suchasni osvitni tekhnolohii u vykladanni lohiky ta krytychnoho myslennia: metodolohichnyi aspekt [Modern educational technologies in the teaching of logic and critical thinking: a methodological aspect]. *Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of Science and Education*, 2 (2), 128–139. DOI: 10.52058/2786-6165-2022-2(2)-128-139 [in Ukrainian].
2. Derstuhanova, N. V. (2022). Geneza zmistu poniattia «kompetentnist» v ukrainskomu ta zarubizhnomu osvitnomu dyskursi [The origins of the concept of 'competence' in Ukrainian and international educational discourse]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Development in Higher and General Education Schools*, 82, 169–173. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.30 [in Ukrainian].
3. Kolotylo, M. O. (2016). Filosofiia v tekhnichnomu universyteti: obgruntuvannia, lehitymatsiia, apolohiia [Philosophy at a technical university: justification, legitimisation, defence]. *Filosofiia osvit. – Philosophy of Education*, 1 (18), 150–162. Retrieved from https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/1f4c3c7d-3942-427f-91c4-0c209e41 fcca/content (data zvernennia: 08.07.2026) [in Ukrainian].
4. Kulyk, O. V. (2018). Rol filosofii v universyteti [The role of philosophy at university]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filosofsko-politolohichni studii – Bulletin of Lviv University. Series: Philosophical and Political Science Studies*, 21, 46–51. Retrieved from https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2018/8.pdf (data zvernennia: 08.07.2026) [in Ukrainian].
5. Nepipenko, L. P. (2024). Lohichna kompetentnist, arhumentatsiia ta krytychne myslennia yak vazhlyvi zasoby optymizatsii protydii dukhovnii ahresii rf proty Ukrainy [Logical competence, argumentation and critical thinking as important means of optimising the response to the russian federation's ideological aggression against Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filosofsko-politolohichni studii – Bulletin of Lviv University. Series: Philosophical and Political Science Studies*, 52, 190–198. DOI: https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.23 [in Ukrainian].
6. Pedorych, A. V. (2024). Vyvchennia lohiky yak umova rozvytku krytychnoho myslennia u zdobuvachiv vyshchoi osvity [The study of logic as a prerequisite for the development of critical thinking among higher education students]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Seriia: Osvita. Sotsialni ta povedinkovi nauky – Scientific Bulletin of Sivershchyna. Series: Education. Social and Behavioural Sciences*, 1, 231–242. DOI: 10.32755/sjeducation.2024.01.231 [in Ukrainian].
7. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [On Higher Education : Law of Ukraine dated 1 July 2014, № 1556-VII]. Redaktsiia: 27.06.2026. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (data zvernennia: 08.07.2026) [in Ukrainian].
8. Pro orhanizatsiiu vyvchennia humanitarnykh dystsyplin : lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.03.2015 r. №1/9-120 [On the organisation of the study of humanities : letter from the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 11 March 2015, № 1/9-120]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-120729-15#Text (data zvernennia: 08.07.2026) [in Ukrainian].
9. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2022 r. № 286-r. [On the Approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032 : Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 23 February 2022, №. 286-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text (data zvernennia: 07.07.2026) [in Ukrainian].
10. Fedorov, I. V. (2025). Formuvannia hlobalnoho myslennia u suchasnykh zdobuvachiv vyshchoi osvity zasobamy dystsyplin humanitarnoho tsyklu [The development of global thinking among contemporary higher education students through the humanities]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky – Bulletin of the Ivan Franko State University of Zhytomyr. Pedagogical Sciences*, 2 (121), 136–151. DOI: 10.35433/pedagogy.2(121).2025.10 [in Ukrainian].
11. Iarmola, O. V., Velyka, K. I. (2026). Navchalna dystsyplina "Lohika i krytychne myslennia" v protsesi pidhotovky fakhivtsiv nefilosofskykh spetsialnostei u vyshchykh navchalnykh zakladakh [The course 'Logic and Critical Thinking' in the training of specialists in non-philosophical specialties at higher education institutions]. *Naukovo-praktychna spadshchyna akademika A. S. Danylenka u stratehichnykh oriientyrakh rozvytku ahrarnoho sektoru ta staloho zemlekorystuvannia v umovakh hlobalnykh vyklykiv : materialy kruhloho stolu (m. Bila Tserkva, 4 berez. 2026 r.) – The scientific and practical legacy of Academician A. S. Danilenko in the strategic guidelines for the development of the agricultural sector and sustainable land use in the context of global challenges : proceedings of the round table (Bila Tserkva, 4 March 2026)*. Bila Tserkva : Bilotserkivskyi NAU, 70–71. Retrieved from https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/2026/tezy_krugl_stil_danylenko_%204.03.26.pdf (data zvernennia: 07.07.2026) [in Ukrainian].

T. Kakherska. The role of the disciplines ‘Philosophy’ and ‘Logic and Critical Thinking’ in the development of general competences among higher education students

This article explores the nature of general competences as a key component of the professional training of higher education students. Particular attention is paid to defining the role of the academic disciplines ‘Philosophy’ and ‘Logic and Critical Thinking’ in the development of general competences among higher education students, and in fostering their critical thinking, analytical and reflective skills. Key among these are the ability to think abstractly, to analyse and synthesise, to think critically and creatively, to communicate effectively, to defend one’s own position with sound reasoning, to search for, process and evaluate information, to identify and solve problems, to make informed decisions, and a readiness for self-development and lifelong learning.

It has been argued that such courses, within the context of university education, fulfil an integrative function, combining the formation of worldview orientations with the development of practical skills in critical analysis, logical reasoning and the reasoned evaluation of information, which equips students with the ability to make informed decisions independently and to adopt a responsible civic stance.

It has been analysed that current trends in the development of higher education necessitate a rethinking of approaches to the teaching of humanities subjects. There is a shift in emphasis from the mere acquisition of knowledge to the development of students’ ability to critically interpret information, engage in reflection and analyse complex social phenomena. In this context, these disciplines have significant potential for developing the intellectual, communicative and value-based components of general competences. It is important to further review the role of philosophical and logical disciplines in the training of future specialists, as well as to systematically improve the teaching and methodological resources for these disciplines in line with contemporary educational challenges.

Key words: *humanities, ‘Philosophy’, ‘Logic and Critical Thinking’, competences, general competences, higher education students, higher education institutions, educational process.*

Дата першого надходження статті до видання: 13.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 01.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.09.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0